توراه أور • الباراشات **תולדות** • مامار 3

ביאור על הנ״ל

شرح ما سبق

إهداء تكريمًا لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ״ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق

LikuteiTorah.com

الباراشا الحاسيدية

/likuteitorah.com/ar/torah-ohr/toldos/3

1 ביאור על הנ״ל

شرحٌ لما سبق.

2 להבין ביאור הדברים ע״פ אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה כו׳. הנה אם הוא לשון כאשר.

لفهم بيان الأمر [الوارد] في الآية: «إن بذل رجل كل ثروة بيته من أجل الحب»، إلخ. والآن، لفظة «إن» (**אם**, im) تأتي بمعنى «حين».

שיש אם שאין משמשין בלשון ספק. אלא בלשון ודאי כמו אם כסף תלוה. ואם יהי׳ [יהיה] **היובל כו׳**

إذ تأتي لفظة **אם** أحيانًا لا للتعبير عن الشك، بل عن اليقين، كما في «**אם**: حين تقرض مالًا»، و«وحين يأتي اليوبيل (**ואם**, v'im)»، إلخ.

שאין זה לשון ספק כלל אלא שבודאי יהיה הדבר ויבא ולשון אם אינו אלא לשון כאשר.

فهذا ليس تعبيرًا عن الشك مطلقًا؛ بل إن الأمر سيقع ويأتي حتمًا، وليس لفظة **אם** إلا تعبيرًا عن «حين».

פי׳ כאשר כסף תלוה את העני לא תהיה לו כנושה וכן כאשר יהיה היובל כו׳. וכמו״כ [וכמו כן] **אם יתן איש כו׳.**

أي: حين تقرض مالًا للفقير، فلا تكن له كالدائن؛ وكذلك حين يأتي اليوبيل، إلخ. وهكذا أيضًا قوله: «حين يعطي رجل»، إلخ.

פי׳ כאשר יתן איש כו׳ שיתן בודאי. והיינו לעתיד (שיתן הוא לשון עתיד) **שלע״ל** [שלעתיד לבוא] **יתן איש את כל הון ביתו.**

أي: حين يعطي رجل، إلخ؛ فهو سيعطي حتمًا. وهذا يشير إلى المستقبل (إذ إن الفعل «سيعطي» (**יתן**, yiten) مصوغ بصيغة المستقبل): ففي الزمن الآتي سيعطي رجل كل ثروة بيته.

שבזה״ז [שבזמן הזה] **אינו בא לידי גילוי להיות בבחי׳ זו שיתן כל הון ביתו. כ״א לעתיד דוקא.**

ففي هذا الزمان لا ينكشف الأمر ليكون المرء على هذا المستوى، بحيث يعطي كل ثروة بيته؛ بل يكون ذلك في الزمن الآتي وحده.

והענין כי הנה הון ביתו היינו כמו האוצרות והמטמונים שמונחים בתוך הבית. והוא ע״ד מ״ש ובדעת חדרים ימלאון כל הון יקר ונעים.

وبيان ذلك: إن «ثروة بيته» هي بمثابة الكنوز والذخائر المخبأة داخل البيت. وهذا على نحو ما ورد: «وبالمعرفة (**דעת**, Daas) تُملأ الحجرات بكل ثروة نفيسة ومحببة».

3 **והנה כתיב בחכמה יבנה בית ובתבונה יתכונן ובדעת חדרים ימלאון. פי׳ בחכמה הוא רק עצם בנין הבית לבד שהן אותיות התורה שנק׳ בתים כנודע.**

والآن ورد: «بالحكمة (Chochmah ,**חכמה**) يُبنى بيت، وبالفهم يُثبَّت، وبالمعرفة (Daas ,**דעת**) تُملأ الحجرات». والتفسير: «بالحكمة» لا تعني إلا أصل بناء البيت وحده، وهو [يشير إلى] حروف التوراة التي تُسمّى «بيوتًا»، كما هو معروف.

ובתבונה יתכונן פי׳ עיקר קיום והעמדת תבנית ותוכן הבית ברבוי חדריו ומוצאיו ומובאיו הוא ע״י הבינה דייקא. אבל בדעת ימלאון כל החדרים בהון יקר כו׳.

«وبالفهم يُثبَّت» معناها: إنّ الأساس في صيانة هيئة البيت ومضمونه وإقامتها، بما له من حجرات كثيرة ومخارج ومداخل، إنما يكون بالفهم (Binah ,**בינה**) على وجه التحديد. أما «بالمعرفة» فتُملأ جميع الحجرات بكنوز ثمينة، إلخ.

ולהבין את כל זה צריך להקדים הקדמה אחת בביאור ענין סדר השתלשלות די״ס [די׳ ספירות] **דאצי׳ איך הוא סדרם ואופנם.**

ولفهم كل هذا، ينبغي أن نمهّد بمقدمة واحدة تشرح مسألة ترتيب سلسلة العوالم الهابطة (hishtalshelus ,**השתלשלות**) للصفات المنبثقة (Sefiros ,**ספירות**) العشر في عالم الانبثاق (Atzilus ,**אצילות**): ما ترتيبها وكيفيتها.

ומצינו בזה בדברי המקובלים (בע״ח [בעץ חיים] ובפרדס) **שני אופנים אשר לכאורה הם כמעט הפכים. האופן הא׳ שבחי׳ השתלשלות הם זה תחת זה.**

ونجد في كلام أهل القبّالة (في **עץ חיים** (**עץ חיים**) وفي Pardes (**פרדס**)) طريقتين تبدوان، للوهلة الأولى، متعارضتين تقريبًا. والطريقة الأولى هي أن مستويات **השתלשלות** بعضها تحت بعض.

דהיינו שבחי׳ בינה נאצלה מבחי׳ חכמה ובחי׳ דעת מבחי׳ בינה. וג׳ אלו הן ג״ר [ג׳ ראשונות]**. ומהם נאצלו חג״ת** [חסד גבורה תפארת] **ג״כ ע״ד הנ״ל.**

أي إن مستوى الحكمة (**חכמה**) انبثق منه مستوى **בינה**، وانبثق مستوى **דעת** من مستوى **בינה**. وهذه الثلاثة هي الثلاثة الأولى [من **ספירות**]. ومنها انبثقت أيضًا **חסד** و**גבורה** و**תפארת**، على النحو المذكور أعلاه.

4 **והנה ציור גשמי הלז הוא עד״מ מבשרי אחזה כו׳. כמו עשר כחות הנפש שמתלבשים בתוך אברי הגוף שראשית הגילוי הוא בחכמה שהיא בחי׳ הברקת השכל בבחי׳ נקודה כו׳.**

والآن، فإن هذا التصوير المادي هو على سبيل المثال، [كما في] «من جسدي أبصر»، إلخ: كالقوى العشر للنفس التي تتلبّس بأعضاء الجسد، حيث يكون أول ظهورها في الحكمة (Chochmah ,**חכמה**)، وهي المستوى أو الجانب (bechinah ,**בחינה**) المتمثل في ومضة العقل، على هيئة نقطة، إلخ.

ונק׳ חכמה כח מ״ה [מה] **כו׳ לפי שעדיין אינה מושגת ונק׳ בחי׳ י׳ נקודה כו׳ וממנה נמשכת בחי׳ בינה התפשטות ההשגה באורך ורוחב.**

وتُسمّى **חכמה** «قوة «ما» الكامنة» (**כח מ״ה**, ko'ach mah)، إلخ، لأنها لم تُدرَك بعد؛ وتُسمّى مستوى الحرف **י** (yud)، أي نقطة، إلخ. ومنها ينبثق مستوى الفهم (**בינה**, Binah): اتساع الاستيعاب طولًا وعرضًا.

5 **והוא בחי׳ ה׳ כו׳ והן הם אב ואם המולידות את המדות אהוי״ר** [אהבה ויראה] **כי לפי שכלו והתבוננותו בדבר הוא מוליד אהבה לדבר ההוא או יראה ממנו כו׳.**

هذا هو مستوى الحرف **ה** (hei)، إلخ. وهذان هما الأب والأم اللذان يولّدان الصفات الوجدانية (**מדות**، middos)، أي الحب والخشية؛ إذ بحسب عقله وتأمّله في أمر ما، يولّد حبًّا لذلك الأمر أو خشيةً منه، إلخ.

וכמו״כ [וכמו כן] **למעלה בעולם האצי׳ בסדר השתלשלות הי״ס** [הי׳ ספירות] **בחי׳ ח״ע** [חכמה עילאה] **דאצי׳ היא ראשית הגילוי והיא בחי׳ י׳ של שם הוי׳ שעדיין אינה בבחי׳ גילוי והחכמה מאין תמצא**

وكذلك الأمر في الأعلى، في عالم الانبثاق (**אצילות**، Atzilus)، ضمن ترتيب سلسلة العوالم الهابطة (**השתלשלות**، hishtalshelus) للصفات المنبثقة (**ספירות**، Sefiros) العشر: فمستوى الحكمة العليا في عالم **אצילות** هو بداية الانكشاف، وهو مستوى حرف اليود (**י׳**، yud) من اسم **הוי׳**، الذي لم يبلغ بعدُ حالة الانكشاف؛ «والحكمة تُوجَد من العدم» (**אין**، ayin).

ולכן התלבשות אור א״ס בחכמה דוקא ומבחי׳ חכמה נמשכה בחי׳ בינה דאצי׳ שהוא בחי׳ גילוי ההתפשטות באורך ורוחב הנק׳ ה׳.

ولذلك يتلبّس النور اللانهائي (**אור אין סוף**، Or Ein Sof) بالحكمة تحديدًا. ومن مستوى الحكمة انبثق مستوى الفهم في عالم **אצילות**، وهو مستوى انكشاف الامتداد طولًا وعرضًا، الذي يُسمّى حرف **ה**.

6 **ונק׳ אם הבנים. והאופן הב׳ של סדר ההשתלשלות שהם בציור ג׳ קווין חח״ן** [חכמה חסד נצח] **בקו ימין כו׳.**

وتُسمّى «أمّ الأبناء». أما النمط الثاني لترتيب سلسلة العوالم الهابطة (**השתלשלות**, hishtalshelus)، فهو أن تكون مرتبة على هيئة ثلاثة خطوط: الحكمة (**חכמה**, Chochmah)، والإحسان (**חסד**, Chesed)، والنصر (**נצח**, Netzach) في الخط الأيمن، إلخ.

נמצא לפי סדר זה בחי' חב"ד [חכמה בינה ודעת] **אין נמשכות זו מזו. וגם המדות כולן אין עיקר המשכתן מן הג"ר** [הג' ראשונות] **מאחר שחו"ב** [שחכמה ובינה] **עומדות בב' קווין מקבילות כו'.**

ويترتب على هذا الترتيب أن مستويات أو جوانب (**בחינה**, bechinah) **חכמה** و**בינה** والمعرفة (**דעת**, Daas) لا يُستمدّ بعضها من بعض. كما أن **מדות** لا تستمدّ أصلها أساسًا من الصفات الثلاث الأولى [**ספירות**]، إذ تقف **חכמה** و**בינה** في خطين متوازيين، إلخ.

7 **והנה עיקר ההפרש שבין ב' הבחי' בסדר ההשתלשלות הנ"ל הוא בב' אופנים. הא' שלפי סדר הא' שחב"ד** [שחכמה בינה ודעת] **הם זו תחת זו נמצא שהדעת עומד למטה מחו"ב** [מחכמה ובינה].

والآن، فإن الفرق الأساسي بين النمطين في ترتيب سلسلة العوالم الهابطة (**השתלשלות**, hishtalshelus) المذكور أعلاه يظهر من وجهين. الأول: وفق الترتيب الأول، حيث تكون الحكمة (**חכמה**, Chochmah) والفهم (**בינה**, Binah) والمعرفة (**דעת**, Daas) بعضها تحت بعض، يتبيّن أن **דעת** يقع أسفل **חכמה** و**בינה**

ולמעלה מחו"ג [מחסד וגבורה] **כי הוא הממשיך הארת החו"ב** [החכמה ובינה] **לחו"ג** [לחסד וגבורה]. **משא"כ לפי סדר הב' שהם בג' קווין**

وفوق الإحسان (**חסד**, Chesed) والشدة (**גבורה**, Gevurah)، إذ هو الذي يجذب إشراق **חכמה** و**בינה** إلى **חסד** و**גבורה**. أما وفق الترتيب الثاني، حيث تنتظم في ثلاثة خطوط:

נמצא שהדעת הוא בקו האמצעי ואינו עומד תחת חו"ב [חכמה ובינה] **רק תחת הכתר והוא ממשיך הארת הכתר לחו"ב** [לחכמה ובינה] **ולחו"ג** [ולחסד וגבורה] **כמשי"ת** [כמו שיתבאר].

فيتبيّن أن **דעת** يقع في الخط الأوسط، ولا يكون أسفل **חכמה** و**בינה**، بل أسفل التاج (**כתר**, Keser) وحده، وهو يجذب إشراق **כתר** إلى **חכמה** و**בינה** وإلى **חסד** و**גבורה**، كما سيُشرح لاحقًا.

8 **והב' שלפי סדר הא' עיקר הולדת ומציאו'** [ומציאות] **המדות הוא מחו"ב** [מחכמה ובינה] **ע"י הדעת הממשיך כנ"ל.**

والثاني: وفق الترتيب الأول، فإن أصل نشأة الصفات الوجدانية (**מדות**, middos) ووجودها هو الحكمة (**חכמה**, Chochmah) والفهم (**בינה**, Binah)، بواسطة المعرفة (**דעת**, Daas) التي تُنزِل [إياها] إلى أسفل، كما سبق.

משא״כ לפי סדר הב׳ הן נמשכות מבחי׳ הכתר ע״י הדעת הממשיך בהן הארת הכתר דוקא. והענין הוא דשניהם אמת.

أما وفق الترتيب الثاني، فليس الأمر كذلك؛ بل تُستمدّ من مستوى التاج (**כתר**, Keser)، بواسطة **דעת** التي تُنزِل فيها إشراق **כתר** على وجه التحديد. والشرح هو أن كلا الأمرين صحيح.

9 **ויובן זה ע״פ מה שנודע שיש ב׳ בחי׳ דעת. דעת עליון ודעת תחתון. דעת העליון הוא הנמשך מבחי׳ הכתר ומחבר ומייחד לחו״ב** [לחכמה ובינה] **וחו״ג** [וחסד וגבורה]

يتضح هذا مما هو معلوم، من أن للمعرفة (**דעת**, Daas) مستويين: المعرفة العليا والمعرفة السفلى. فالمعرفة العليا هي ما يُستمد من مستوى التاج (**כתר**, Keser)، ويصل بين الحكمة (**חכמה**, Chochmah) والفهم (**בינה**, Binah) ويوحّدهما، وكذلك يصل بين الإحسان (**חסד**, Chesed) والشدة (**גבורה**, Gevurah) ويوحّدهما،

ע״י הארת הכתר ודעת התחתון הוא הדעת המתפשט בתוך המדות להמשיך בהן הארת חו״ב [חכמה ובינה]**. וגם הנה נודע שיש ב׳ בחי׳ מדות.**

بواسطة إشراق التاج. أما المعرفة السفلى فهي المعرفة التي تنتشر داخل الصفات الوجدانية (**מדות**, middos)، لتُدخل فيها إشراق الحكمة والفهم. ومن المعلوم أيضًا أن للصفات الوجدانية مستويين.

הא׳ מדות שעיקר מציאותן הוא מחו״ב [מחכמה ובינה] **עד״מ באדם למטה כשהמדות הן רק לפי השכל שהשכל הוא המולידן וקטן ששכלו קצר כו׳.**

الأولى: الصفات الوجدانية التي يكون منشأ وجودها الأساسي من الحكمة والفهم؛ ومثال ذلك في الإنسان في الأسفل، حين تكون صفاته الوجدانية تابعة للعقل وحده، لأن العقل هو الذي يولّدها؛ والطفل، لقِصر عقله، وما إلى ذلك.

והב׳ הוא בחי׳ המדות שמקורן ושרשן למעלה מן השכל רק שיוצאין ונמשכין דרך השכל וכמ״ש בר״מ [ברעיא מהימנא] **דז״א בעתיקא אחיד ותליא כו׳ וכמ״ש באריכות במ״א:**

والثاني هو مستوى الصفات الوجدانية التي يقع مصدرها وجذرها فوق العقل، غير أنها تخرج وتُستمد عبر العقل؛ كما ورد في رايا مهيمنا (**רעיא מהימנא**) أن الوجه المصغّر (**ז״א / זעיר אנפין**, Z'eir Anpin) متصل بعتيكا (**עתיקא**, Atika؛ المستوى الباطني من التاج) ومعلّق به، وما إلى ذلك؛ وكما شُرح ذلك بإسهاب في موضع آخر.

10 **ומעתה יובנו ויבוארו ב' הבחי' בסדר ההשתלשלות על נכון. כי הנה הסדר הב' שהן בג' קווין כו' היינו בענין המדות שאין עיקר מציאותן מחו"ב** [מחכמה ובינה] **כ"א מבחי' הכתר שמאיר בהן**

والآن سيتضح ويُشرح على الوجه الصحيح المستويان (مستوى أو جانب، **בחינה**, bechinah) في ترتيب سلسلة العوالم الهابطة (**השתלשלות**, hishtalshelus). فالترتيب الثاني، الذي تنتظم فيه الصفات الوجدانية (**מדות**, middos) في ثلاثة خطوط، إلخ، يتعلق بها؛ إذ لا يكون مصدر وجودها الأساسي الحكمة (**חכמה**, Chochmah) والفهم (**בינה**, Binah)، بل مستوى التاج (**כתר**, Keser) الذي يشعّ فيها،

וכמאמר דז"א בעתיקא אחיד ותליא הנ"ל והיינו ע"י בחינת דעת העליון הנ"ל שהוא מבחי' הכתר ומחבר ומייחד בחינת חו"ב [חכמה ובינה] **כו' שנמצא בחינת הדעת עומד בין חו"ב** [חכמה ובינה] **ותחת הכתר כו'.**

كما في القول المذكور آنفًا: «الوجه المصغّر (**ז"א / זעיר אנפין**, Z'eir Anpin) مرتبط بالقديم (**עתיקא**, Atika) ومعلّق به». وهذا يكون بواسطة مستوى المعرفة العليا (**דעת**, Daas) المذكور آنفًا، وهو من مستوى التاج (**כתר**)، ويربط مستوى الحكمة (**חכמה**) والفهم (**בינה**) ويوحّدهما، إلخ؛ وهكذا يتبيّن أن مستوى المعرفة يقوم بين الحكمة والفهم، وتحت التاج، إلخ.

משא"כ סדר הא' היינו בבחינת המדות שמציאותן הוא רק מן השכל והיינו ע"י בחינת דעת התחתון המתפשט בתוך המדות ומאיר בהן הארת חו"ב [חכמה ובינה] **כו':**

أمّا الترتيب الأول، فيتعلق بمستوى الصفات الوجدانية (**מדות**) التي يكون وجودها من العقل وحده؛ وهذا يكون بواسطة مستوى المعرفة السفلى (**דעת**)، التي تنتشر في الصفات الوجدانية (**מדות**) وتشعّ فيها إشراق الحكمة (**חכמה**) والفهم (**בינה**)، إلخ.

11 **ולהבין כל הדברים הנ"ל בתוספת ביאור צריך להבין תחלה בחי' הדעת מהו. ומתחלה נבאר בחי' הדעת התחתון וממנו יובן בחי' דעת העליון. דהנה כבר נתבאר למעלה כי עיקר הולדת המדות הוא מחו"ב** [מחכמה ובינה]**.**

لفهم كل ما سبق مع مزيد من الإيضاح، ينبغي أن نفهم أولًا ما المقصود بمستوى أو جانب (**בחינה**, bechinah) المعرفة (**דעת**, Daas). وسنوضح أولًا مستوى المعرفة السفلى، ومنه يُفهم مستوى المعرفة العليا. فقد سبق أن بُيّن أن تولّد الصفات الوجدانية (**מדות**, middos) يكون أساسًا من الحكمة (**חכמה**, Chochmah) والفهم (**בינה**, Binah).

12 **וצריך להבין בחי' דעת מהו משמש. אך הענין הוא דהדעת בכל מקום הוא מבחי' הפנימית.**

علينا أن نفهم ما الوظيفة التي تؤديها المعرفة (**דעת**, Daas). لكن حقيقة الأمر أن المعرفة، في كل موضع، تنتمي إلى مستوى أو جانب (**בחינה**, bechinah) باطني [البعد].

וכמו״כ [וכמו כן] **כאן בחי׳ הדעת המתפשט בתוך המדות הוא פנימי׳** [פנימיות / פנימית] **המדות שהוא תכלית הבירור שלהן כי הדעת**

وكذلك هنا، فإن مستوى المعرفة التي تنتشر داخل الصفات الوجدانية (**מדות**, middos) هي البعد الباطني (**פנימיות**, pnimiyus) للصفات الوجدانية، وهي غاية تصفيتها. فالمعرفة

היינו התקשרות ומחמת התקשרות בחי׳ חו״ב [חכמה ובינה] **בתוך המדות מברר ומבדיל בין טו״ר** [טוב ורע] **שלא תהיינה המדות מעורבות טו״ר** [טוב ורע] **כי המדות בטבען כתולדותן יכולות להיות מעורבות טו״ר** [טוב ורע]**.**

تعني الارتباط؛ وبسبب ارتباط الحكمة (**חכמה**, Chochmah) والفهم (**בינה**, Binah) داخل **מדות**، تقوم **דעת** بتصفيتها والتمييز بين الخير والشر، كيلا تختلط **מדות** بالخير والشر. ذلك أن **מדות**، بحسب طبيعتها وعند نشأتها، يمكن أن تختلط فيها جهتا الخير والشر.

13 **ולכן יניקת החיצוני׳** [החיצונים] **הן מן המדות כמו אברהם שיצא ממנו ישמעאל כו׳. וכמו״כ** [וכמו כן] **בעבודת ה׳ מבחי׳ האהבה וההתפעלות כרשפי אש על ידי ההתבוננות בגדולת ה׳ בשעת התפלה יוכל לבא אח״כ לידי כעס.**

ولذلك فإن ما تستمدّه [القوى] الخارجية من غذاء مصدره الصفات الوجدانية (**מדות**, middos)، كما حدث مع إبراهيم (**אברהם**)، الذي خرج منه إسماعيل (**ישמעאל**)، إلخ. وكذلك في خدمة **ה׳**: فمن مرتبة الحب والاستثارة «كشرارات نار» [التي تنشأ] من التأمل في عظمة **ה׳** أثناء الصلاة، قد يقع المرء بعد ذلك في الغضب.

ומוכרח להיות שגם בשעת התפלה היה קצת תערובת זר. שאם היתה בבחי׳ אלקות לבד שהוא גילוי אור ה׳ על נפשו בשעת התפלה.

ولا بدّ أن يكون قد وُجد حتى أثناء الصلاة شيء يسير من امتزاج عنصر غريب. إذ لو كان ذلك من مستوى الإلهية وحدها، أي انكشاف نور **ה׳** على روحه أثناء الصلاة،

מאין בא אח״כ לידי כעס וכדומה שהוא בחי׳ יניקת החיצוני׳ [החיצונים]**. כנודע שאין יניקת החיצונים רק מבחי׳ אחוריים דשם אלקים שהוא ענין בחי׳ ההסתר כו׳**

فمن أين كان سيقع بعد ذلك في الغضب وما شاكله، وهو من قبيل تغذّي [القوى] الخارجية؟ ومعلوم أن القوى الخارجية لا تستمدّ غذاءها إلا من مستوى الجانب الخلفي (**אחוריים**, achorayim) لاسم **אלקים** (**אלקים**, Elokim)، وهو شأن مستوى الحجب، إلخ.

(וצ״ע [וצריך עיון] **בתניא פכ״ח וצ״ל דמ״ש כאן קצת תערובת זר היינו מצד התלבשות הנה״ב** [הנפש הבהמית] **והמדות שבה הן הם המעורבות טו״ר** [טוב ורע]**. ולפי שהנפש האלקי׳ מלובשת בה כו׳. וההוכחה היא שגם בשעת התפלה לא יצאה מנרתקה ומהתלבשותה לגמרי מכל וכל כו׳.**

(وهذا يحتاج إلى نظر [في ضوء] تانيا (**תניא**)، الفصل 28. ولا بدّ من القول إن المقصود بما قيل هنا، «شيء يسير من امتزاج عنصر غريب»، هو أنه ناشئ عن التلبّس بالنفس الحيوانية (**נפש הבהמית**, nefesh habahamis)، التي تكون صفاتها الوجدانية مختلطة بالخير والشر؛ ولأن النفس الإلهية (**נפש האלקית**, nefesh elokis) متلبّسة فيها، إلخ. والدليل أنها لم تخرج حتى أثناء الصلاة من غمدها ومن تلبّسها خروجًا تامًا مطلقًا، إلخ.

והיינו ממש כמש״ש [כמה שכתוב שם] **פכ״ח שהקליפה מתאמצת כו׳. וגם מן הראיי׳** [הראייה] **שיתבאר מעובדא דר״ח** [דרבי חנינא] **ב״ת** [בן תרדיון] **משמע ג״כ כמ״ש דהתם ג״כ קס״ד שטעה בנפשו מחמת טבעיות נפשו הבהמית שאפשר שסייעה בעבודתו כמשי״ת** [כמו שיתבאר]**):**

وهذا عين ما ورد هناك في الفصل 28، من أن **קליפה** تجهد نفسها، إلخ. وكذلك يُستفاد مما سيُبيَّن من الدليل المستمد من واقعة ربي حنينا بن تراديون (**רבי חנינא בן תרדיון**) ما ذُكر هنا أيضًا؛ إذ خطر بباله هناك أنه ربما أخطأ في تقدير نفسه بسبب طبيعة نفسه الحيوانية، التي لعلّها أعانته في عمله في خدمة **ה׳**، كما سيأتي بيانه.)

14 **ובזה יובן מעשה דר׳** [דרבי] **יוסי בן קיסמא עם ר׳** [רבי] **חנינא בן תרדיון שאמר תמה אני אם לא ישרפו אותך כו׳. והשיבו מן השמים ירחמו וא״ל** [ואמר ליה] **אני אומר לך דברי טעם כו׳.**

وبهذا يُفهَم خبر الحاخام يوسي بن كيسما (**רבי יוסי בן קיסמא**) مع الحاخام حنينا بن تراديون (**רבי חנינא בן תרדיון**)، [إذ قال له]: «إني لأعجب إن لم يحرقوك»... فأجابه: «السماء سترحم»، فقال له: «إنني أقول لك كلامًا معقولًا»...

15 **וא״ל** [ואמר ליה] **ר״ח** [רבי חנינא] **מה אני לחיי עוה״ב** [עולם הבא]**. וא״ל** [ואמר ליה] **כלום מעשה כו׳. והשיבו מעות פורים וכו׳ וחלקתים לעניים.**

وقال له رابي حنينا (**רבי חנינא**): «ما الذي [قُدّر لي] فيما يتعلق بالحياة في العالم الآتي؟» فقال له: «هل أتيح لك القيام بعملٍ ما؟» إلخ. فأجابه: «أموال عيد بوريم (**פורים**)»، إلخ، «وقد قسمتُها بين الفقراء».

ע״כ [עד כאן]**. ולכאורה מאד תמוה שאלתו מה הוא לעוה״ב** [לעולם הבא]**. אם הוא מוסר נפשו על קדוה״ש** [קידוש השם] **שהי׳** [שהיה] **מקהיל קהלו׳** [קהלות] **ברבים לא יהי׳** [יהיה] **לו עדיין חלק לעוה״ב** [לעולם הבא]**.**

انتهى الاقتباس. والآن، يبدو أن سؤاله: ما الذي [ينتظره] في العالم الآتي، محيّرٌ جداً: فإذا كان يضحي بحياته من أجل تقديس اسم **ה׳**، إذ كان يجمع الناس في محافل علنية، أفلا يكون له مع ذلك نصيبٌ في العالم الآتي؟

16 **וגם מה שאל ר׳** [רבי] **יוסי כלום מעשה בא לידך. מהו התשובה על שאלתו כו׳. אך הענין שהי׳** [שהיה] **ר׳** [רבי] **חנינא בן תרדיון מסופק בעצמו ענין מסירת**

وكذلك، ماذا سأل الحاخام يوسي (**יוסי**)؟ «هل وقع عملٌ بين يديك؟» ما وجه الجواب عن سؤاله؟ إلى آخره. لكن حقيقة الأمر أن الحاخام حنينا بن ترادیون (**חנינא בן תרדיון**) كان يشك في نفسه فيما يتعلق ببذله

נפשו בשביל עסק התורה אם הוא באמיתות לש״ש [לשם שמים] **בלבד אף שהי׳** [שהיה] **צדיק מופלג ולומד לשמה באמת מ״מ לפי שיש בנ״א** [בני אדם] **שמצד טבעו ומזגו ומדותיו להמשיך חשק ותשוקת כל לבבו אל למוד החכמות.**

حياته من أجل الاشتغال بالتوراة (**תורה**, Torah): هل كان ذلك حقًّا ابتغاء السماء وحدها؟ ومع أنه كان صدّيقًا بارزًا (**צדיק**, tzaddik)، وكان يدرس التوراة حقًّا لذاتها، فإن بعض الناس، بحكم طبيعتهم ومزاجهم وصفاتهم الوجدانية (**מדות**, middos)، تنجذب رغبة قلوبهم كلها وتوقها إلى دراسة العلوم؛

17 **ולהיות תמיד מחשבתו ולבו ושכלו דבוק בהן. והראי׳** [והראיה] **מהפילוסופים מהאומות הקדמונים שהיו שרים גדולים לא יחסר להם כל מעדני עולם.**

وأن تكون أفكارهم وقلوبهم وعقولهم متعلقة بها على الدوام. والدليل هو الفلاسفة من الأمم القديمة، الذين كانوا من كبار الوزراء ولم ينقصهم شيء من ملذات الدنيا،

היו עוזבים כל תענוגי׳ ועוסקים בכל לבבם ותשוקת נפשם בלמוד החכמות. כל היום והלילה אין מחשבתו פנויה.

[ومع ذلك] كانوا يتركون جميع الملذات، وينصرفون بكل قلوبهم وبكل شوق نفوسهم إلى دراسة العلوم؛ فلا يكون فكره متفرغًا طوال النهار والليل

18 **ולהבין ולהעמיק בענין החכמות ותערב לנפשו ותתענג בהם כ״כ** [כל כך] **כמו זולתו בכל תענוגי העולם. וזה אינו להם מצד אמונתם**

[من السعي إلى] فهم العلوم والتعمق في شأنها، فكانت تطيب لنفسه ويتلذذ بها بقدر ما [يتلذذ] غيره بكل لذائذ العالم. ولم يكن ذلك لهم بسبب إيمانهم،

שהם היו גוים עובדי כוכבים שאין להם שום הכרח ואמונה שיגרום להם סבת עסקם בחכמותיהם בתכונה ותשבורת ופילסופיא חכמת החיצוני' [החיצונים] **תענוג נפלא כ"א מצד מזג טבעם מאד תכריח בחשק נפלא שנולד בטבע כזה.**

لأنهم كانوا أميين يعبدون الكواكب، وليس لديهم أي إلزام أو إيمان من شأنه أن يجعل اشتغالهم بعلومهم—الفلك والرياضيات والفلسفة، أي الحكمة الخارجية—مصدرًا للذة عجيبة؛ بل كان ذلك فقط بسبب مزاج طبيعتهم، الذي كان يدفع [إياهم] بقوة شديدة، بدافع رغبة عجيبة وُلدت في طبيعة كهذه.

19 **ויש מהם נולד במזג אחר שלא יתאווה ויחשוק לחכמות אף כי יבינם אין לו תענוג להשים מחשבתו בהם אפי'** [אפילו] **רגע אחת רק אחר שרירות לבו רק רע כל היום לזאת תכלה נפשו.**

ومن بينهم من يولد بطبع مختلف، فلا يشتهي العلوم ولا يتوق إليها؛ ومع أنه يفهمها، لا يجد لذة في أن يشغل فكره بها ولو لحظة واحدة، بل لا يتبع إلا عناد قلبه: «الشر وحده طوال اليوم»؛ وإلى ذلك تتوق نفسه.

20 **וסבת זה הוא מצד המרות. יש שגובר בו מרה הלבנה שאין ביכלתו לצמצם מחשבתו בדבר א' אף שהוא שכלי ולא יתענג בו כלל.**

وسبب ذلك هو الأخلاط. فمن الناس من تغلب عليه المرة البيضاء، فلا يستطيع أن يركّز فكره في أمر واحد، وإن كان عقليًا، ولا يجد فيه أي لذة على الإطلاق.

ויש שגובר בו מרה שחורה בתולדתו תשתוקק נפשו מאד אל החכמה כל חפציה לא ישוו בה כאש' [כאשר] **כ"ז** [כל זה] **מבואר בח"פ** [בשמונה פרקים] **להרמב"ם** [להרבי משה בן מימון] **ע"ש פ"ח** [פרק ח'].

ومن الناس من تغلب عليه المرة السوداء منذ ولادته؛ فتتوق نفسه بشدة إلى الحكمة، «فكل [الرغبات الأخرى] لا تضاهيها» — كما جاء شرح كل ذلك في كتاب الفصول الثمانية لموسى بن ميمون (**רמב"ם**)؛ فانظر هناك، الفصل 8.

21 **ולכן גם בישראל ימצא טבעיים מחולקים כמותם. אך שתמשיך נפשו לדבר הנהוג בישראל כמו ענין למוד התורה שבע"פ** [שבעל פה]**. יחשוק נפשו ולבו להגות בה יום ולילה לא ישבות.**

لذلك نجد بين اليهود أيضًا طبائع متباينة على نحو مماثل؛ لكن [في اليهودي] تنجذب نفسه إلى أمر مألوف بين اليهود، مثل دراسة التوراة الشفوية: فتشتاق نفسه وقلبه إلى التأمل فيها نهارًا وليلًا بلا انقطاع.

ולפיכך ר״ח [רבי חנינא] **ב״ת** [בן תרדיון] **היה ירא שמא גם מצד טבעו גופני׳ גורם לו מסירת נפשו בעד החכמה אף שבודאי אינו אלא מעט מזעיר מ״מ אין זה לה׳ לבדו כו׳.**

لذلك خشي الحاخام حنينا بن ترادیون (**רבי חנינא בן תרדיון**) أن تكون طبيعته الجسدية أيضًا هي التي تدفعه إلى التضحية بنفسه في سبيل الحكمة. ومع أن هذا التأثير كان بالتأكيد ضئيلًا جدًا، فإن ذلك مع ذلك ليس «لـ **ה׳** وحده»، إلخ.

22 **ושאל מר׳** [מרבי] **יוסי היאך הוא משיג בו. אם הוא מנוחלי העוה״ב** [העולם הבא] **שאין בלבו אלא אחד כו׳. והשיבו זה לא יבורר כ״א אם בא מעשה לידך.**

وسأل الحاخام يوسي (**יוסי**) كيف يستطيع أن يتحقق من ذلك في نفسه: أهو من ورثة العالم الآتي، ممن ليس في قلبه إلا الواحد، إلخ. فأجابه: لا يتبيّن هذا إلا إذا وقع بين يديك عمل.

פי׳ נסיון שהחילוק בו שאם הוא מצד טבע הגוף אף שיחשוק חשק נפלא עכ״פ [על כל פנים] **לא יגיע למס״נ** [למסירות נפש] **כו׳ ואמר לו שמעות פורים כו׳**

أي: اختبار، والفرق [يكمن] في أن المرء إذا كان الدافع إليه طبيعة الجسد، فحتى لو اشتدّت رغبته اشتدادًا عظيمًا، فلن يبلغ مع ذلك حدّ التضحية بالنفس (**מסירות נפש**, mesirus nefesh)، إلخ. وقال له إن أموال بوريم، إلخ،

שהוא ענין פיזור ממון שזה אות ומופת שאין במס״נ [במסירות נפש] **שלו אפילו שרש המרה כו׳. שמדת המרה שחורה הנ״ל גורמת מדת הקמצנות.**

أي إن الأمر يتعلّق ببذل المال؛ وهذا علامة وبرهان على أن تضحيته بالنفس لا يوجد فيها حتى جذر ذلك المزاج، إلخ. فإن خصلة المِرّة السوداء المذكورة آنفًا تُسبّب خصلة البخل،

23 **והמרה הלבנה הפיזור כו׳ לכן השיבו א״כ מחלקך יהא חלקי שמזה מובן שמס״נ** [שמסירות נפש] **על התורה הוא רק לפי שאין בלבו אלא אחד ואין בו תערובת טבעית כלל.**

والصفراء البيضاء [تسبّب] توزيع [المال]، إلخ. لذلك أجابه: «إذا كان الأمر كذلك، فليكن نصيبي من نصيبك». ومن هذا يُفهم أن تضحيته بالنفس (**מסירות נפש**, mesirus nefesh) من أجل التوراة إنما هي لأنه لا يوجد في قلبه إلا الواحد، وليس فيه أي امتزاج طبيعي على الإطلاق.

ומכ״ז [ומכל זה] **מובן שיוכל להיות במדות הנפש בחי׳ תערובת שאפי׳** [שאפילו] **במדה שנראה ודאי טוב גמור יוכל להיות שיש בזה עדיין קצת תערובת כו׳.**

ومن كل هذا يُفهم أنه قد يكون في الصفات الوجدانية (**מדות**, middos) للنفس مستوى من الامتزاج، بحيث قد يبقى شيء يسير من الامتزاج حتى في صفة تبدو خيرا محضا يقينا، إلخ.

ולכן כדי שיהי׳ [שיהיה] **בירור המדות לתכליתן הוא ע״י בחי׳ הדעת. והיינו שהוא ממשיך פנימי׳** [פנימיות / פנימית] **המדות**

لذلك، فإن تهذيب الصفات الوجدانية وبلوغها غايتها إنما يكون عبر مستوى المعرفة (**דעת**, Daas)؛ أي إنه يستجلي البعد الباطني (**פנימיות**, pnimiyus) للصفات الوجدانية.

כי עיקר תערובת טו״ר [טוב ורע] **זה שייך בחיצוני׳ הלב משא״כ בבחי׳ פנימי׳** [פנימיות / פנימית] **הלב כו׳ (עיין מש״ל** [מה שכתוב לעיל] **בסוף ד״ה להבין ענין הברכות כו׳).**

لأن امتزاج الخير والشر هذا يتعلق أساسا بالبعد الظاهري (**חיצוניות**, chitzoniyus) للقلب، بخلاف مستوى البعد الباطني للقلب، إلخ. (انظر ما ورد أعلاه في ختام المقال الذي يبدأ بـ«لفهم معنى البركات»، إلخ.)

והנה כ״ז [כל זה] **בבחי׳ דעת התחתון המתפשט במדות אהוי״ר** [אהבה ויראה]**. שהדעת הזה הוא תחת הבינה ואהבה שנולדה מהבינה והדעת נק׳ אהבת עולם.**

والآن، كل هذا يتعلق بمستوى المعرفة السفلى، التي تمتد في الصفات الوجدانية للحب والخشية (**אהבה ויראה**, ahavah v'yirah). فهذه المعرفة تقع دون الفهم (**בינה**, Binah)، وتُسمّى المحبة التي تولد من الفهم والمعرفة «المحبة الدنيوية» (**אהבת עולם**, ahavas olam).

ובזוהר נק׳ אהבה זוטא. ומתוך זה נוכל להבין ג״כ בבחי׳ דעת העליון. כי הנה יש ב׳ מיני מדות.

وتسمى في الزوهار (**זהר**) المحبة الصغرى (**אהבה זוטא**, ahavah zuta). ومن هذا يمكننا أيضا أن نفهم مستوى المعرفة العليا؛ إذ إن هناك نوعين من الصفات الوجدانية.

הא׳ המדות הנולדי׳ מהשכל וכשהם נולדים ונמשכים מהשכל ע״י הדעת אז הם בבחי׳ פנימיות ובבירור יותר מכל סיג.

الأول: الصفات الوجدانية المتولدة من العقل؛ فإذا وُلدت وامتدت من العقل بواسطة المعرفة، صارت في حال البعد الباطني، وأكثر تهذيبا و[خلوًّا] من كل الشوائب.

24 **והב׳ הם המדות שלמעלה מהשכל. ונק׳ אהבה רבה שיש בכל נפש. ולמעלה הוא בחי׳ מדות שבכתר חו״ג** [חסד וגבורה] **דא״א**

والنوع الثاني هو الصفات الوجدانية (**מדות**، middos) التي تعلو العقل؛ ويُسمّى هذا الحب العظيم (**אהבה רבה**، ahavah rabbah)، وهو موجود في كل نفس. وأما في الأعلى، فهو مستوى الصفات الوجدانية داخل التاج (**כתר**، Keser): الإحسان (**חסד**، Chesed) والشدة (**גבורה**، Gevurah) في الوجه الطويل (**אריך אנפין**، Arich Anpin)،

שהם למעלה מהשכל שהוא חו״ב [חכמה ובינה] **רק שנמשכים דרך מעבר בחו״ב** [בחכמה ובינה]**. והם נמשכים ע״י הדעת שעומד בקו האמצעי. מכוון תחת הכתר.**

وهذه تعلو العقل، أي الحكمة (Chochmah ،**חכמה**) والفهم (**בינה**، Binah)، غير أنها تُستمدّ عبر الحكمة والفهم. وتُستمدّ بواسطة المعرفة (**דעת**، Daas) القائمة في الخط الأوسط، والواقعة مباشرةً تحت التاج.

משא״כ חו״ב [חכמה ובינה] **הם חח״ן** [חכמה חסד נצח] **מימין בג״ה** [בינה גבורה הוד] **משמאל לכן ע״י הדעת זה נמשכים המדות דכתר שהם מדות שלמעלה מהשכל להיות נמשכין בז״א.**

أما **חכמה** و**חסד** و**נצח** فهي في جهة اليمين، و**בינה** و**גבורה** وبهاء (**הוד**، Hod) في جهة اليسار. ولذلك، تُسحب بواسطة هذه المعرفة صفات التاج، وهي صفات تعلو العقل، لكي تُنزَّل إلى الوجه المصغّر (**ז״א / זעיר אנפין**، Z'eir Anpin).

ולמטה הוא הגילוי במדות שבלב כו׳ ובחי׳ אה״ר [אהבה רבה] **זו ישנה ג״כ בכל א׳ וכמ״ש בתניא** (ס״פ מ״ו) **ע״פ בהמות הייתי עמך בהמות לשון רבים כו׳ דעת העליון הכולל חו״ג** [חסד וגבורה] **כו׳ ע״ש.**

وفي الأسفل، يكون ذلك انكشافًا في الصفات الوجدانية للقلب، وما إلى ذلك. وهذا المستوى من الحب العظيم موجود أيضًا في كل واحد، كما كُتب في **תניא** (**תניא**)، في نهاية الفصل 46، على الآية: «كنتُ كبهائم (**בהמות**، behemos) معك» — ولفظ بهائم جمع، وما إلى ذلك: المعرفة العليا التي تشمل الإحسان والشدة، وما إلى ذلك؛ راجع هناك.

וזהו ענין רבקה שהוא בחי׳ קשר וחבור של שלש או ארבע בקר יחד להיותה בחי׳ אה״ר [אהבה רבה] **שהוא המדות שלמעלה מהשכל שהם בחינת התכללות כל המדות יחד ואין בהם התחלקות כלל**

وهذا هو معنى رفقة (**רבקה**)، فهي مستوى الربط والجمع بين ثلاثة أو أربعة من البقر، لأنها تمثّل الحب العظيم، أي الصفات الوجدانية التي تعلو العقل، وهي مستوى اجتماع جميع الصفات الوجدانية معًا، من غير أي تمايز بينها.

(וכנ״ל שדעת כולל חו״ג [חסד וגבורה] **שהן תרין עטרין הנמשכים מכתפין דאריך) כי בהמדות שעיקר התהוותן הוא מהשכל שייך התחלקו׳** [התחלקות] **המדרגה**

(وكما سبق، فإن المعرفة تشمل الإحسان والشدة، وهما «التاجان» (**תרין עטרין**، terin itrin) المنبثقان من كتفي أريخ [**אנפין**]). أما في الصفات الوجدانية التي يكون العقل أصل نشأتها، فينطبق عليها التفاوت بين الدرجات.

כי אותו השכל שמוליד אהבה הוא אינו אותה ההשכלה המוליד יראה ואותו השכל שמוליד יראה אינו המוליד אהבה.

لأن العقل نفسه الذي يولّد الحب ليس هو الفهم الذي يولّد الخشية، والعقل الذي يولّد الخشية ليس هو الذي يولّد الحب.

ולכן המדות הנולדים מהן הן בחי׳ ענפין מתפרדין זמ״ז [זה מזה] **משא״כ בלמעלה מהשכל אין שייך התחלקות כלל והוא ע״ד ההפרש בין עולם העקודים לעולם הנקודים.**

ولذلك، تكون الصفات الوجدانية الناشئة عنهما بمنزلة أغصان منفصلة بعضها عن بعض؛ أما ما يعلو العقل فلا ينطبق عليه التمايز مطلقًا. وهذا يشبه الفرق بين عالم العُقَد (**עולם העקודים**, Olam HaAkudim) وعالم النقاط (**עולם הנקודים**, Olam HaNekudim):

שבעקודי׳ כל הע״ס [העשר ספירות] **עקודי׳** [עקודים] **בכלי׳** [בכלים / בכלי] **א׳ ואין בהם התחלקות כלל. משא״כ בנקודים הם י׳ נקודות מחולקי׳.**

في عالم الترابط (**עקודים**, Akudim)، تكون الصفات المنبثقة (**ספירות**, Sefiros) العشر كلها منضوية في وعاء واحد، ولا يقع بينها أي تمايز؛ بخلاف عالم النقاط (**נקודים**, Nekudim)، فهي عشر نقاط منفصلة.

והיינו משום כי נקודים הוא מבחינת חכמה (כי בענין טנת״א [טעמים נקודות תגין אותיות] **הנקודות בחינת חכמה כו׳) ושם שייך התחלקות אבל העקודים הוא מבחי׳ כתר דשם הוא למעלה מההתחלקות.**

وذلك لأن **נקודים** مستمدّ من مستوى الحكمة (**חכמה**, Chochmah)؛ ففي منظومة علامات النغم (**טעמים**, ta'amim)، والنقاط الصوتية (**נקודות**, nekudos)، والتيجان (**תגין**, tagin)، والحروف (**אותיות**, osiyos)، تكون النقاط مستوى الحكمة، إلخ؛ وفي ذلك المستوى مجال للتمايز. أما **עקודים** فمستمدّ من مستوى التاج (**כתר**, Keser)، إذ هو فوق التمايز.

ולכן בחי׳ המדות שלמעלה מהשכל הנק׳ אה״ר [אהבה רבה] **שיש בכל נפש זה נק׳ בחי׳ רבקה שהוא קשר וחבור כמה בהמות דר״ל** [דרוצה לומר] **התכללות המדות יחדו ממש.**

لذلك، فإن مستوى الصفات الوجدانية (**מדות**, middos) الذي فوق العقل، والمسمّى المحبة العظيمة (**אהבה רבה**, ahavah rabbah)، الموجودة في كل نفس، يُسمّى المستوى أو الجانب (**בחינה**, bechinah) رفقة (**רבקה**, Rivkah): رباطًا يضمّ عدة دوابّ، أي اجتماع الصفات الوجدانية بعضها مع بعض اجتماعًا فعليًا.

וז״ש [וזהו שכתוב] **ותרד העינה יש לפרשו כפשוטו ל׳** [לשון] **ירידה ממש כי החכ׳** [החכמה] **נק׳ מעיין. כי והחכמה מאין תמצא מבחי׳ כתר כמו המעיין הנובע מתחת לארץ. ונהר הוא בחי׳ בינה.**

وهذا هو [معنى] المكتوب: «ونزلت إلى العين»؛ إذ يمكن تفسيره على ظاهره، أي باعتباره دالًا على نزول حقيقي. فالحكمة تُسمّى عينًا، إذ «تُوجَد الحكمة من العدم» (**אין**, ayin)، أي من مستوى التاج، كعين ماء تنبع من تحت الأرض. والنهر هو مستوى الفهم (**בינה**, Binah).

והנה לגבי רבקה שהם המדות שבכתר א"כ ההמשכה בחו"ב [בחכמה ובינה] **נק' ותרד העינה (ועמ"ש בפי' ויוציאנו ה' אלקינו ממצרים. או"א** [אבא ואימא] **שהלבישו לזרועות דא"א כו') ותמלא כדה היינו כ"ד ספרין דאורייתא.**

والآن، بالنسبة إلى رفقة، أي الصفات الوجدانية في التاج، يكون الامتداد إلى الحكمة والفهم إذن هو «ونزلت إلى العين» (وانظر ما كُتب في شرح «أخرجنا **ה' אלקינו** من مصر»: الأب والأم (**אבא ואמא**, Abba v'Imma)، اللذان ألبسا ذراعي الوجه المديد (**אריך אנפין**, Arich Anpin)، إلخ). و«ملأت جرّتها» (**כדה**, kadah): أي الكتب الأربعة والعشرون للتوراة،

דאוריי' [דאורייתא] **מחכמה נפקת. ובעבודה הוא שע"י האה"ר** [האהבה רבה] **ממשיכים התגלות אור א"ס בחכמה ובתורה דמחכמה נפקת.**

لأن التوراة تصدر عن الحكمة. وفي العمل الروحي، يعني ذلك أنه بواسطة **אהבה רבה** يُستجلب انكشاف النور اللانهائي (**אור אין סוף**, Or Ein Sof) إلى الحكمة وإلى التوراة التي تصدر عن الحكمة.

ותעל כי באמת ירידה זו עלייה היא כי פי' אורייתא מחכמה נפקת היינו שהתגלותה היא מחכמה

«وصعدت»: لأن هذا النزول هو في الحقيقة صعود؛ فمعنى «التوراة تصدر عن الحكمة» هو أن انكشافها يكون من الحكمة،

אבל שרשה למעלה מהחכמה כי תרי"ג מצות דאורייתא עם ז' מצות דרבנן הם תר"ך עמודי אור שהם בחי' כתר וא"כ התורה נמשכת מחכ' [מחכמה] **שבכתר**

لكن أصلها فوق الحكمة؛ فالوصايا (**מצות**, mitzvos) الـ613 للتوراة، مع الوصايا السبع التي سنّها الحاخامات، هي أعمدة النور الـ620، وهي مستوى التاج؛ ومن ثمّ تُنزَّل التوراة من الحكمة التي في التاج،

שהיא גבוה מבחי' המדות שבכתר הנק' רבקה של שלש בקר כנ"ל (ועמ"ש במ"א בענין תנופת שתי הלחם ע"ג שני הכבשים):

وهي أعلى من مستوى الصفات الوجدانية (**מדות**, middos) في التاج (**כתר**, Keser)، المسمّى رفقة (**רבקה**) ذاتَ ثلاثةٍ من البقر، كما تقدّم. (وانظر ما كُتب في موضع آخر في شأن تلويح الخبزتين فوق الحملين.)

25 **וזהו מים רבים לא יוכלו לכבות את האהבה. והיינו להיות שאהבה זו היא בחי' אה"ר** [אהבה רבה] **ששרשה למעלה מהשכל ע"כ לא ישקיטו המים**

وهذا هو [معنى] «مياه كثيرة لا تستطيع أن تطفئ المحبة». أي إن هذه المحبة هي مستوى الحب العظيم (**אהבה רבה**, ahavah rabbah)، الذي يتجاوز أصلُه العقل؛ ولذلك فإن المياه الكثيرة

רבים והנהרות שהן השגות אלקות הנמשכים מחו״ב [מחכמה ובינה] **דאצי׳ את האהבה זו כיון ששרשה למעלה מכל ההשגות ונמשכה מבחי׳ דעת עליון הממשיך בחי׳ מדות שבכתר כו׳.**

والأنهار—وهي إدراكات الإلهية المنبعثة من الحكمة (**חכמה**, Chochmah) والفهم (**בינה**, Binah) في عالم الانبثاق (**אצילות**, Atzilus)—لا تستطيع إخماد هذه المحبة، إذ إن جذرها فوق جميع الإدراكات، وهي مستمدة من مستوى المعرفة العليا (**דעת**, Daas)، التي تجذب إلى الأسفل مستوى الصفات الوجدانية (**מדות**, middos) الكائنة في التاج (**כתר**, Keser)، إلخ.

אך אם יתן איש את כל הון ביתו בוז יבוזו לשון ביזה ושלל כי ביתו קאי על אותיות התורה דכתיב בחכמה יבנה בית.

لكن «لو أعطى رجل كل ثروة بيته... **בוז יבוזו** (boz yavuzu)»—وهو تعبير عن النهب والسلب. فـ«بيته» يشير إلى حروف التوراة، كما ورد: «بواسطة **חכמה** يُبنى بيت».

26 **והון ביתו היינו מ״ש ובדעת חדרים ימלאון כל הון יקר ונעים והיינו בחי׳ דעת העליון שממשיך גילוי בחי׳ הכתר שלמעלה מהחכמה.**

و«ثروة بيته» هي ما كُتب: «وبالمعرفة تمتلئ الغرف بكل ثروة نفيسة وطيبة»؛ وهذا هو مستوى المعرفة (**דעת**, Daas) العلوي، الذي يُنزِل انكشاف مستوى التاج (**כתר**, Keser)، الذي هو فوق الحكمة (**חכמה**, Chochmah).

ודעת זה מחבר חו״ב [חכמה ובינה] **שהם תושב״כ** [תורה שבכתב] **ותושבע״פ** [ותורה שבעל פה] **וממשיך בהן אור הכתר דהיינו להיות גילוי רצון העליון איך לעשות הסוכה והציצית והתפילין.**

وهذه المعرفة تصل بين الحكمة والفهم (**בינה**, Binah)، وهما التوراة المكتوبة والتوراة الشفوية، وتُنزِل فيهما نور التاج؛ أي أن ينكشفَ الإرادة العليا: كيف تُصنع كوخ عيد المظال (**סוכה**, sukkah)، وأهداب الصلاة (**ציצית**, tzitzis)، وعلب الصلاة الجلدية (**תפילין**, tefillin).

ולכן גם בחי׳ אה״ר [אהבה רבה] **הנ״ל תתרוה צמאונה ע״י גילוי זה כיון שהוא ג״כ המשכת דעת עליון ולא עוד**

ولذلك فإن مستوى الحب العظيم (**אהבה רבה**, ahavah rabbah) المذكور أعلاه سيُروى ظمؤه أيضًا بهذا الانكشاف، لأنه هو كذلك إنزال للمعرفة العليا. وليس هذا فحسب،

אלא שהוא המשכה מבחי׳ גבוה יותר הרבה מהמשכת המדות שלמעלה מהשכל כי המדות הם בחי׳ ז״ת [ז׳ תחתונות] **דא״א.**

بل إن هذا إنزال من مستوى أعلى بكثير من إنزال الصفات الوجدانية (middos, **מדות**) التي فوق العقل؛ فالصفات الوجدانية هي مستوى السبع السفلى [الصفات المنبثقة (Sefiros, **ספירות**)] من الوجه الطويل (Arich Anpin, **אריך אנפין**),

אבל הון ביתו הוא התורה זהו בחי׳ ג״ר [ג׳ ראשונות] **דא״א (ועמ״ש בדרוש השופר שהכתר הוא ממוצע בין המאציל לנאצלים שיש בו מבחי׳ תחתונה שבמאציל והוא בחי׳ ג״ר** [ג׳ ראשונות] **דא״א.**

أما «ثروة بيته»، أي التوراة، فهي مستوى الثلاثة الأولى [الصفات المنبثقة] من الوجه الطويل. (وانظر ما كُتب في الخطاب عن الشوفار (shofar, **שופר**؛ قرن النفخ): إن التاج وسيط بين المُفيض والمنبثقات، إذ فيه شيء من أدنى مستوى للمُفيض، وهذا هو مستوى الثلاثة الأولى من الوجه الطويل؛

ויש בו בחי׳ שרש הנאצלים והוא מז״ת [מז׳ תחתונות] **ע״ש. וא״כ מובן איך שבחי׳ זו דהון ביתו הנמשך ע״י התורה שהוא מבחי׳ ג״ר** [ג׳ ראשונות] **גבוה לאין קץ גם מבחי׳ המדות שלמעלה מהשכל שהן בחי׳ ז״ת** [ז׳ תחתונות] **כו׳.**

وفيه مستوى جذر المنبثقات، وهو من السبع السفلى؛ انظر هناك. وبناءً على ذلك، يتضح أن هذا المستوى من «ثروة بيته»، المنحدر عن طريق التوراة من مستوى الثلاثة الأولى، أرفع بما لا يُقاس حتى من مستوى الصفات الوجدانية التي فوق العقل، وهي مستوى السبع السفلى، إلخ.

וזהו ותרד העינה כו׳ ותעל שהיא עלייה גדולה למעלה מבחי׳ רבקה. וביאור הענין שדעת זה שנמשך ע״י התורה דהיינו מ״ש הון ביתו גבוה מבחי׳ דעת הממשיך אה״ר [אהבה רבה] **יובן עם מ״ש בלק״ת** [בלקוטי תורה (להאריז״ל)] **פ׳ שמות ע״פ**

وهذا هو معنى «فنزلت إلى العين»، إلخ، «وصعدت»: أي صعود عظيم إلى ما فوق مستوى رفقة (**רבקה**). وسيتضح بيان الأمر—وهو أن هذه المعرفة المنحدرة عن طريق التوراة، أي ما كُتب «ثروة بيته»، أرفع من مستوى المعرفة التي تُنزِل الحب العظيم—من خلال ما كُتب في ليكوتي توراه (**לקוטי תורה**) للأريز״ ل (**האריז״ל**)، باراشات شموت، على الآية:

כי סר לראות שבחי׳ דעת הכולל תרין עטרין עם היותן מדות דכתר הוא למטה מבחינת דעת הכולל תרין אחסנתוי דאו״א [דאבא ואימא] **כו׳ שממשיך ב״פ** [ב׳ פעמים] **קדמאין שהם בחי׳ חב״ד** [חכמה בינה ודעת] **שבחו״ג** [שבחסד וגבורה] **דא״א.**

«[ورأى ה׳] أنه مال ليرى»: إن مستوى المعرفة الذي يشتمل على «التاجين»، مع أنهما صفات التاج الوجدانية، أدنى من مستوى المعرفة الذي يشتمل على «ميراثَي» الأب والأم (**אבא ואמא**, Abba v'Imma)، إلخ، والذي يُنزِل المفصلين الأولين، وهما مستوى الحكمة والفهم والمعرفة داخل الإحسان (**חסד**, Chesed) والشدة (**גבורה**, Gevurah) في الوجه الطويل.

ועמ״ש בפ׳ ראה אנכי נותן בענין יום יום יעמס לנו כו׳ ע״ש. ויובן שייכות ש״י עולמות לדעת זה. וגם דעת זה שרשו עוד גבוה יותר דהיינו מתקון ואמת כו׳. וז״ש [וזהו שכתוב] **תורת אמת כו׳).**

وانظر ما كُتب في **פרשת ראה**، [حول] «انظر، إني أضع أمامك»، في شأن «يوماً بعد يوم يحمّلنا»، إلخ؛ انظر هناك. وسيتضح وجه ارتباط العوالم الـ٣١٠ بهذه المعرفة (**דעת**, Daas). بل إن جذر هذه المعرفة أرفع من ذلك أيضاً، إذ يرجع إلى مستوى الإصلاح (**תקון**, tikkun) و«الحق»، إلخ. وهذا هو معنى قوله: «توراة الحق»، إلخ.)

ובכ״ז [ובכל זה] **יובן מארז״ל** [מאמר רבותינו זכרונם לברכה] **דחייב אדם לברך מאה ברכות בכל יום. דצ״ל מספר מאה דוקא. אלא**

وبهذا كلّه يُفهم قول حكمائنا، **ז״ל**، إن على المرء أن يتلو مئة بركة كل يوم. [لماذا] يجب أن يكون العدد مئة تحديداً؟ بل

כי פי׳ א״ת [אל תקרי] **מה אלא מאה כי מה היינו בחי׳ מל׳ ממכ״ע** [ממלא כל עלמין] **וצריך להמשיך מבחי׳ סוכ״ע בממכ״ע** [בממלא כל עלמין]**.**

فالتفسير هو: «لا تقرأ **מה** (mah، أي «ماذا») بل **מאה** (me'ah، أي «مئة»)». فـ**מה** هو مستوى الملكوت (**מלכות**, Malchus)، أي النور الذي يملأ العوالم كلها (**ממלא כל עלמין**, memalei kol almin)؛ وينبغي أن يُنزَل من مستوى النور المحيط بجميع العوالم (**סובב כל עלמין**, sovev kol almin) إلى **ממלא כל עלמין**.

והוא ע״י הכתר שהוא הממוצע בין המאציל לנאצלים. ולכן צ״ל מאה ברכות דוקא להמשיך מע״ס [מעשר ספירות] **דא״א הכלולים מעשר**

ويكون ذلك بواسطة التاج (**כתר**, Keser)، وهو الوسيط بين المُفيض والمنبثّقين. ولذلك لا بد من مئة بركة تحديداً، لإنزال النور من الصفات العشر المنبثقة (**ספירות**, Sefiros) في أريخ أنبين (**א״א**, Arich Anpin) [الوجه الطويل]، [كلّ منها] يشتمل على عشرة،

דהיינו שיהי׳ [שיהיה] **ההמשכה גם מג״ר** [מג׳ ראשונות] **דא״א כנ״ל. וזהו ונאם הגבר הוקם ע״ל שהעיי״ן מורה על ז״ת** [ז׳ תחתונות]**. והלמ״ד על ג״ר** [ג׳ ראשונות]**.**

أي لكي يكون الإنزال أيضاً من الثلاثة الأولى [من الصفات المنبثقة] في **א״א**، كما سبق. وهذا هو معنى «قول الرجل الذي رُفع إلى العلاء» (**על**, al)، إذ يشير حرف العين (**עיי״ן**, ayin) إلى السبع السفلى، وحرف اللامِد (**למ״ד**, lamed) إلى الثلاثة الأولى.

(ובזה יובן משארז״ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] **שהיו מתים ק׳ אנשים בכל יום עד שתקן דוד מאה ברכות. וצ״ל השייכות שע״י המאה ברכות פסקו מלמות).**

(وبهذا يُفهم ما قاله حكماؤنا، **ז״ל**: إن مئة شخص كانوا يموتون كل يوم إلى أن سنّ داود مئة بركة. ولا بد من بيان الصلة: كيف توقّفوا عن الموت بفضل البركات المئة؟)

אך הענין כי הנה ע״י גילוי זה דסוכ״ע יהיה תח״ה [תחיית המתים] **לע״ל** [לעתיד לבוא]**. והנה ענין תחיית המתים שיהיה גוף עם קרביים ומעיים וחי וקים לעולם בלי אכילה ושתיה.**

لكنّ الأمر هو أن انكشاف **סובב כל עלמין** سيؤدي إلى إحياء الموتى في المستقبل. ومعنى إحياء الموتى أن يكون هناك جسم ذو أحشاء وأمعاء، يعيش ويبقى إلى الأبد من دون أكل أو شرب.

ואיך הוא זה אלא ע״י שיהי׳ [שיהיה] **גילוי סוכ״ע דקמיה שוה רוחניות וגשמיות ממש. ע״כ גם הגוף יוכל לחיות מזה.**

وكيف يمكن ذلك؟ لا يكون إلا بانكشاف **סובב כל עלמין**، الذي تتساوى أمامه الروحانية والمادية حقاً. ولذلك سيتمكن الجسم أيضاً من أن يحيا من هذا.

27 **ועד״מ באדם יש ב׳ מיני המשכות. הא׳ בבחי׳ פנימיות השכל במוח. ומדות בלב. כח המעשה ביד כו׳.**

وعلى سبيل المثال: في الإنسان نوعان من الامتداد. الأول على نحو الباطن: العقل في الدماغ، والصفات الوجدانية (**מדות**, middos) في القلب، وقوة الفعل في اليد، وما إلى ذلك.

והב׳ בחי׳ מקיף והוא הרצון והמחשבה שישנו אפילו ברגל שמיד כשרוצה להניע רגלו תתנענע רגלו כו׳.

والثاني مستوى الإحاطة (**מקיף**, makif): وهو الإرادة والفكر، الموجودان حتى في القدم؛ إذ ما إن يريد تحريك قدمه حتى تتحرك قدمه، وما إلى ذلك.

ואע״פ [ואף על פי] **שהרגל אינו כלי לגילוי המחשבה מ״מ פועל בו המחשבה וזהו בחי׳ מקיף. ועד״ז גם הגוף הגשמי יקבל חיות וקיום למזון מאור א״ס ב״ה ממש וד״ל** [ודי למבין]:

ومع أن القدم ليست وعاءً لتجلّي الفكر، فإن الفكر مع ذلك يؤثر فيها؛ وهذا هو مستوى الإحاطة (**מקיף**). وعلى هذا النحو أيضاً، سيتلقى الجسد المادي قوة الحياة (**חיות**, chayus) والوجود من النور اللانهائي (**אור אין סוף**, Or Ein Sof) نفسه، تبارك هو، على هيئة غذاء. وهذا كافٍ للفهم.

LikuteiTorah.com
الباراشا الحاسيدية

حول هذه الطبعة

.the English translationو This edition contains the Hebrew text

The Hebrew text of Torah Ohr: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

.Our English translation, made from the Hebrew without Kehot’s notes: CC BY-NC 4.0

This edition as a whole: CC BY-NC 4.0. Shuls, schools and non-profit projects may copy, print and share it freely, and may ask for donations to cover the cost of printing; it may never be sold. Credit Kehot Publication /Society and likuteitorah.com. https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0

الترجمة العربية والشروح: أُعدّت لموقع LikuteiTorah.com بمساعدة الذكاء الاصطناعي (openai/gpt-6-luna-pro:batch)، وقورنت بالنص العبري وبموقع سفاريا؛ ولم يراجعها محرر بشري بعد. يرجى التحقق من كل ما هو مهم بالرجوع إلى النص العبري.

طلب الريبي أن تُدرَس مَاماريم باراشا الأسبوع، «الباراشا الحسيدية»، خلال ذلك الأسبوع، موزعة على أيامه السبعة (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725 · Toras Menachem vol. 42, pp. 306–309). لماذا ندرسها، وما بركات الريبي: likuteitorah.com/about/the-chassidishe-/parsha

---

مشروع مجاني غير تجاري؛ لا يُباع هنا شيء. والمشروع غير تابع لكيهوت أو سفاريا أو مكتبة لوبافيتش. © likuteitorah.com

من likuteitorah.com/ar/torah-ohr/toldos/3/

إهداء تكريمًا لـ

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ״ל

والد الريبي، ريب ليفي يتسحاق